

"מטבע של אש"י - משה רבינו תמה כיצד יתכן שנתינת "מחצית השקל" תהי' "כופר נפשו", וא"כ, כמה נתיישרה דעתו של משה רבינו כאשר הראה לו הקב"ה "מטבע של אש"י?"

וקושיא הכי גדולה - שאף א' לא מתעכב על שאלות פשוטות אלכו?
? , והנה, ב' השאלות אודות תשובתו של הקב"ה, יש לתרץ, לכאורה, אחת בחברתה:

(כה יתג. 727. 727)
י

על תמיהתו של משה איך אפשר שנתינת מטבע גשמית תהי' "כופר נפשו" - השיב לו הקב"ה, שמכיון שיהודי מקיים מצוה ע מטבע גשמית, ועאכ"כ שמקיימה בחיות והתלהבות ("אש" שבנפשו) 8 - נעשה זה ענין של "אש", ולכן, יכולת שפיר להיות "כופר נפשו".
אמנם, עפ"י תגול יותר הקושיא דלעיל (ס"א) אודות תמיהתו של משה רבינו:

1
ye
727 727

הסברה זו (ש~~א~~צד המצוה נעשה ענין של "אש") - היא (א) דרש רגיל אצל כל דרשן חז"ן, (ב) ובנוגע לכל המצוות, שע"י המצוה ממשיכים ופועלים ב ענין של "אש" (חיות רוחנית) 9, וא"כ, מדוע נתקשה משה רבינו, ובענין המחצה"ש דוקא?!

י אכ"י

זאת ועוד: אי משום הא - מספיק שהקב"ה יספיק למשה שע"י המצוה נעשית המטבע ענין של "אש". ולמה הוצרך להוציא ולהראות לו מטבע של אש ולומר "זה יתנו"?

ומכיון שמצינו שבענין זה ה"י צורך בפעולה מיוחדת של הקב"ה להראות "מטבע של אש" ולומר "זה יתנו" אך שלכאורה ה"י דבר המובן לכל בלבד, דבנוגע לכל המצוות - ה"י בהכרח לומר שבמחצה"ש ישנו ענין מיוחד שאינו בכל שאר המצוות.

ה

ו. ונקודת הביאור בזה:

שכר מצוה, ובענינו: השכר ד"כופר נפשו" של המצוה דמחצה"ש - יכול להיות כבי אופנים 10: (א) עשיית המצוה היא פעולה כזו שמצד תוכן ענינה גורמת היא "שכר" פלוני. (ב) תוכן פעולת המצוה אינו שייך (ע"פ שכל עכ"פ) ל"שכר" פלוני, אלא שרצונו של הקב"ה לתת שכר פלוני על קיום מצוה זו.

כלומר: כשם שבנוגע למצוות עצמם ישנם מצוות שאינם מצד הטעם, כי אם "חוקה חקקת" נזירה גזרתית 11 - כן הוא גם בנוגע לשכר המצוות, שיתכן שעל מצוות מסוימות (גם כסוג ד"משפטים") נותנים שכר גדול ביותר מפני שכן הוא רצונו של הקב"ה, "חוקה חקקתי".

ובנוגע לענינו — השכר ד"כופר נפשו" עמוד המצוה דנתינת מחצית

השקל:

מכיון שמחצית השקל (מטבע גשמית) אין לה ערך כלל ל"כופר נפשו" (רוחניות) — יש מקום לומר, שהשכר ד"כופר נפשו" על נתינת מחצה"ש אינו אלא בגדר של "חוקה",

e

ואין לומר שמכיון שע"י המצוה נעשית "אש", לכן, יש לה ערך ל"כופר נפשו" — כי: ענין ה"אש" שנמשך ונפעל במטבע ע"י המצוה אינו מתייחס למטבע הגשמית גופא (שהרי ה"אש" הוא מצד המצוה, ואילו המטבע עצמה — גשמית היא), ונמצא, שפעולת המצוה (נתינת מטבע גשמית) גופא — אין לה ערך ושייכות כלל שיהיה "כופר נפשו".

לכן נסתפק משה האם ה"שכר" ד"כופר נפשו" על נתינת מחצה"ש אינו אלא בגדר של "חוקה", כלומר, שאמנם ע"פ שכל תמוה הדבר, ויש מקום להרהור כי, אלא שמכיון שכן הוא רצונו של הקב"ה, "חוקה חקקתי" — אין לך רשות להרהר אחריו¹²; או שיש איזה ביאור והסבר לדבר גם ע"פ שכל.

וכמה
ק"ו
ג"ה
א"ש

ועל זה השיב לו הקב"ה בכך שהראה לו "מטבע של אש" ואמר "זה יתנו" — שכאשר יהיה נתון מחצה"ש אזי נעשית המטבע גמא (לא רק מצד הרוחניות וה"מצוה") "מטבע של אש" (כדלקמן סי' ט). ולכן, ניתן להבין גם בשכל (לא רק באופן ד"חוקה") שיש קשר בין תוכן פעולה זו ל"שכר" ד"כופר נפשו". כדלקמן.

צ"ה

ק"ו

3. ביאור הדברים:

תמיהתו של משה רבינו — מצד השכל — היתה על כך שמצד אחר מדובר כאן אודות נתינת ממון (מחצית השקל). שאין זה דבר גשמי סתם. אלא דבר הכי תחתון שבעוה"ז הגשמי גופא, ולאידך, פועלים על ידו דבר הכי נעלה — "כופר נפשו".

דמטה
לה

כללות הקשר שבין דבר גשמי לדבר רוחני (שע"י פעולה גשמית יפעלו ענין רוחני) — הרי זה תוכן החידוש דמתן תורה שאו נתבטלה הגיזרה דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים¹³, וע"י נעשה חיבור בין הגשמיות לרוחניות; אבל אע"כ, שונה הדבר כאשר מדובר אודות ב' הפכים ממש. תכלית הגשמיות ותכלית הרוחניות, "מחצית השקל" ו"כופר נפשו".

וטעם הדבר שבי' ענינים אלו ("מחצית השקל" ו"כופר נפשו") הם הפכים לגמרי — מובן בפשטות:

ממון — כסף וזהב — הוא דבר הכי תחתון בעוה"ז הגשמי והחומרי, עד

13*
13**

13*
13**
13***

מציאת הוויכוח

כדי כך שההבנה דכסף וזהב היא לעשית "עגל הזהב" כמ"ש 14 בסוף הרבית להם וזהב עשו לבעל" וזלאתרו זה היו הציווי דמלאכת המשכן. כולל ובמיוחד נתינת מחצית השקל עבור ארני המשכן. שציוו נפעל ענין של כפרה על חטא העגל 15. וכפי שרואים כמוחש בנוגע ל"תאוות הממון" - שזהו דבר נמוך וירוד ביותר. משמע זה נקרא הממון "היקום אשר כרגילהם" 16 - כבחינת רגלים.

17
18

וענין זה בא לידי ביטוי גם במציאותם של הכסף והזהב עצמם: לא זו כלבר שהם בסוג ה"דומם" שאין בו חיות כלל (אפילו לא החיות ד"צומח"). אלא עוד זאת, שבדומם גופא מקומם לא ע"ג החר שמתנשא בגובה למעלה (שזה מורה על עליית הרוחם 17). ואפילו לא במקום מישור, כי אם במעמקי האדמה דוקא. תחתון שאין למטה ממנו. ומתק 18-19 ופירושם. ולארזך, "כוסר נפשו" - הוא ענין הכי נעלה, כפי שמבין גם פשוט שבפשוטים שינפש" בכלל היא דבר הכי נעלה, ועאכו"כ נפשו של יחודי - לחלק אלקה ממעל ממש" 18.

17
18
19

וא"כ, כיצד יתכן ע"פ שכל - שהפעולה דנתינת ממון נשמית "מחצית השקל" (תכלית היורדה), מצד תוכן ענינה, תפעל ענין ד"כוסר נפשו" ביחס ל"חלק אלקה ממעל ממש" (תכלית העילוי)?

18*

ה. ותמיהה זו נתיישבה אצל משה רבינו כאשר הראה לו הקב"ה מטבע של אש" ואמר לו "זה יתנו, כזה יתנו": ויציג הקב"ה הראה לו למשה - ובכך פעל את הדבר - ש"מחצית השקל" שנתנים בני"אנה מטבע נשמית גרידא, כי אם "מטבע של אש", כלומר, מטבע זה שהראה הקב"ה למשה - "זה יתנו" בני"א, מטבע כזה ממש. כלומר: נוסף לזה שצ"ו המצוה ממשיכים ופועלים במטבע ענין של "אש" (שכן הוא 18 בכל המצוות, כנ"ל), הנה במחצית השקל ישנו חידוש מיוחד - שהמטבע עצמה היא של אש.

18*

ופשוט, שאין הכוונה כזה שבשרשה היא "מטבע של אש" (פירוט כל הרברים הנשמיים 18) נשתלשלו מהן" 19 - משרשם הרוחני, כי אם שגם לאחר שנתשלשה ובאה בעוה"ה הגשמי, חר"ה היא "מטבע של אש".
1. עפ"ז מוכן החידוש המיוחד דמחצית השקל - "הוציא הקב"ה מטבע של אש כ"ו ואמר זה יתנו" - לגבי כל שאר המצוות:
"מטבע" (גשמית, מסכה וזהב) ו"אש" - הם שני הפכים: "מטבע" - עפר (ובעפר גופא - במעמקי האדמה, כנ"ל), יסוד הכי נמוך; ואילו "אש" (אפילו האש שבכוה"ה הגשמי) - יסוד הכי נעלה.

19*

19*

17
18
19
18
19

19*

18*
19*

וגם בתוכן ענינם (ברוחניות) - כידוע²⁰ שד"י הרסודות ארמ"ע הם כנגד ד" עולמות אביו"ע - הפכים הם: "עפר" - כנגד עולם העשיי, עולם הכי תחתון, וראש" - כנגד עולם האצילות, עולם הכי עליון.

והחיבור דשני הפכים אלו - שהמטבע (הגשמיות) שישאל נותנים תהי' (היא עצמה) מטבע של אש (ועאכ"כ - לא רק אש שבועה"ז הגשמי, כי אם אש שתחת כסא הכבוד) - הוא היפך כל ענין סדר השתלשלות (שהרי ענין ההשתלשלות" הוא שהתחתון "משתלשל" מהעליון, היינו, שהתחתון הוא למטה מן העליון).

ולא עוד, אלא שזהו (אפילו היפך הסדר דתורה (שלמעלה מעולם) - שהרי גם בתורה ישנו ענין ה"השתלשלות", שחלק הפשט (כנגד עולם העשיי) משתלשל מחלק הסוד (שכנגד עולם האצילות), ובמלא, הוא למטה ממנו.

ולכן: (ע"פ אר"ק)

כדי שיהי' החיבור "מטבע" עם "אש" - אין הדבר יכול להעשות ע"י מלאך כו', כי לא היה יכול להאיר באש (א"ת) ודלתי' ו"נמנע הנמנעות" - ביכלתו לחבר ב"י הפכים דגשמיות ורוחניות, שמטבע גשמיית "מטבע של אש".

וזהו החידוש דמחצה"ש שאינו בכל המצוות: בכל המצוות - המצוה ממשיכה אמנם חיות רוחני ("אש") בעשיי' הגשמית, אבל באופן שהגשמי עצמו הוא למטה מהרוחני (כמו בענין ה"השתלשלות", שבתחתון מאיר מהעליון): והחידוש דמחצה"ש הוא - שהגשמי עצמו (הוא) אש.

5. אמנם, עדיין צריך להבין:

מכיון שכוראי ידע דהבין משה רבינו (גם לפני שהראו "מטבע של אש") שביכלתו ית' לחבר שני הפכים - איך היה יכול לשעשן שהקב"ה מחבר את המטבע הגשמית עם הרוחניות, ומדוע תמה "מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו"?

הנה שתי תשובות בדבר: אר"ק:

א) כוראי ידע שהקב"ה יכול לחבר ב"י הפכים, אבל שאלתו היתה - האם עשה כן בפועל? שהרי יתכן שלא עשה כן, ואעפ"כ רצונו - באופן ד"חוקה חקקתי" - שנתנית מחצה"ש תהי' "כופר נפשו".

ב) כמובן יותר: כדי שנתנית מטבע גשמית הפעל (בכחה) היא, ולא באופן ד"חוקה" ענין ד"כופר נפשו" - צריך שיהי' בה (כמטבע הגשמית) ענין רוחני השייך ל"כופר נפשו", וענין זה נעשה ע"י שהראו כו'.

הוא עולם הכי עליון
הוא עולם הכי תחתון

והוא
למטה
ממנו

הוא עולם הכי עליון
הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון

הוא עולם הכי עליון
הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון
הוא עולם הכי תחתון

הוא עולם הכי עליון
הוא עולם הכי תחתון

אמירת הקב"ה למשה "זה יתנו" היא כנוגע לבני, שגם הנתונה שלהם תהי
כאופן ד"זה יתנו". שגם אצלם יהי בגלוי שהמטבע שנתנים הוא "מטבע של
אש" ("להבחין היטב (ועי"ז) להודיע לישראל" 26).

ו. ויש להוסיף ולבאר את תוכן הענין ד"מטבע של אש" — אש דייקא:
ע"פ הביאור דלעיל, נוגע בעיקר להדגיש שהמטבע (מחצית השקל)
שנתנים בניי אינה מטבע גשמית סתם, אלא זוהי מטבע שלמעלה, מטבע
שמתחת כסא הכבוד. והפירוש ד"מטבע של אש" הוא — מפני שהענינים
למעלה הם של אש.

אבל עדיין אין הדבר מחזור די צרכו — שהרי מצינו שיש למעלה גם
הענין ד"מים", "מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש" 27 ואדרבה: "מים"
מורה על ענין החסד, למעלה מ"אש" המורה על ענין הגבורה 28 וכיו"כ בשאר
ענינים דוגמתם. וא"כ, מדוע הראה לו "מטבע של אש" דוקא?

ויש לומר, שבכך (הראה, הורה, ועי"ז) פעל הקב"ה שחנינת "מחצית
השקל" היא לא רק ענין רוחני (ולא מטבע גשמית סתם שנשתלשלה מענין
המטבע ברוחניות), אלא ברוחניות גופא — ענין של "אש":

ההבדל שבין ה"אש" לשאר היסודות דעפר מים ורוח (כפשוטם למטה,
ומזה מוכן גם בשרשם הרוחני) הוא — ששאר היסודות נמשכים ויורדים
למטה, ולכל היותר נשארים במקומם, משא"כ "אש", טבעו לעלות למעלה, עד
כדי כך, שדרושה השתלשלות מיוחדת — ע"י הפתילה והשמן כו' — כדי
שישאר למטה.

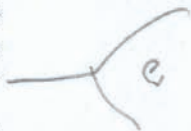
וכמבואר כארוכה כתיבא 29 בענין "נר הוי" נשמת אדם" 30 — שנשמת
האדם היא "למשל כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו, מפני שאור האש
חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה. אף עי"ז יכבה ולא
יאיר כלום למטה, וגם למעלה בשרשו יחבטל אורו במציאות בשרשו, אעפ"כ
בכך הוא חפץ בטבעו".

וזהו מה שהראה הקב"ה למשה "מטבע של אש" — שפעולתו של הודי
בנתינת מחצית השקל היא (לא רק מטבע רוחנית בלבד, אלא בענין הרוחניות
גופא היא) באופן של "אש", כלומר, שיש בה תכונת האש, שטבעה לעלות
תמיד למעלה, להעלות בקודש בעילוי אחר עילוי.

וענין זה מוכן גם ליהודי פשוט שבפשוטים — שהרי גם הוא שואף
להתעלות לדרגא נעלית יותר, ומבין שהתעלות זו פירושה להוסיף בענינים
רוחניים, ופשיטא — להתרחק מענינים חומריים.
ועפ"ז יומתק יותר איך שמטבע גשמית יכולה להיות "כופר נפשו" —

מכיון שיש בה התכונה של "אש", כלומר, התרחקות מחומריות ושאיפה לרוחניות.

ומזה למדים הוראה נפלאה בנוגע לעבודת האדם במעשה בפועל —
"המעשה 31 הוא העיקר":

הציווי דתנית מחצית השקל — אף שיעקרו בזמן שביהמ"ק היי קיים 32.
שאו הי צריך כאו"א מישראל לתת מחצית השקל עבור קרבנות העיבור במשך
כל השנה כולה 33 — מ"מ, גם בזמן הזה ישנו "מנהג ישראל" ליתן קודם
פורים (בערב פורים קודם שמחפלים מנחה) מחצית מן המטבע הקבוע באותו
מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל שהיו נוהגין בארץ. ומאחר ששלשה
פעמים כתיב תרומה כפרשה, יש ליתן שלשה 34.

34

וכמו כן ישנו הענין דתנית מחצית השקל שממנו נעשו ארני המשכן 35
— בנוגע למשכן ומקדש הרוחני שבכאן"א מישראל. כמ"ש 36 "ושכנתי
בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א מישראל 37.

ועל זה באה ההוראה מהענין ד"זה יתנו", "מטבע של אש" — שכאשר
יהודי נותן פרוטה לצדקה (וכן כאשר מפיסו בדברים 38, דיבור גשמי ע"י ה'
מוצאות הפה). אין זו מטבע גשמית (או דיבור גשמי) חסם, כי אם "מטבע של
אש", בדוגמת המטבע שהוראה הקב"ה למשה ("זה יתנו"), כלומר, ענין של
רוחניות וקדושה, ובה גופא — בתכונה של אש, שטבעו לעלות חמיד למעלה.

ומהענין ד"מחצית השקל" — למדים גם בנוגע לכל המצוות:
נוסף לכך שכל מצוה כוללת את כל המצוות, כידוע ביאור החסידות 39
בענין "העוסק במצוה פטור מן המצוה" 40, לפי שבכל מצוה כלולים כל המצוות
— הרי מכיון שמ"מחצית השקל" נעשו ארני המשכן, נמצא, שזהו היסוד
שעליו בנוי המשכן כולו, כללות העבודה ד"ושכנתי בתוכם" שנעשית ע"י קיום
התורה ומצוותי.

ולכן, מהענין דמחצית השקל נמשך מעין ודוגמא גם בכל המצוות —
שכל פעולה של יהודי בעניני תורה ומצוותי שנחלבו בדברים גשמיים, ציטת
בעמר גשמי, תפילין בקלף גשמי, וכיו"ב בשאר כל המצוות, אין זו פעולה
גשמית גרידא, כי אם בדוגמת "מטבע של אש", ענין של רוחניות וקדושה, ולא
עוד, אלא שיש בו תכונה האש — שטבעה לעלות חמיד למעלה.

ומזה מוכן גודל העילוי וההפלאה של חיות, חום והתלהבות — "אש"
של קדושה — בכללות עבודתו של יהודי בכל עניני התורה ומצוותי, כך שבכל
פעולה שלו ניכר הענין ד"מטבע של אש".

34
המטבע של אש
הוא המצוה
הראשונה
במשכן
כי היא
המבשרת
את כל
המצוות
האחרות
במשכן
כי כל
המצוות
האחרות
הן
מבשרת
את
המצוה
הראשונה
היא
המטבע
של
אש

X

ועצ אצנים לניווי:
האמצע של השקל
הוא המצוה הראשונה
(האש)
כי כל המצוות
האחרות
הן מבשרת
את המצוה
הראשונה
היא המטבע
של אש

(1) תשא ל' יג. (2) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא תשא ט. נשא יא. במדב"ר פי"ב. ג. הובא
 בפרש"י עה"פ. וראה לקו"ש חט"ו ע' 381. וש"נ. (3) ד"ה זאת — חולין מב. סע"א. (4) ר"פ
 בחוקות. (5) פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק ביסוד הוי'. (6) תרומה כו. ל. (7) ראה מנחות כט.
 א. (8) ראה לקו"ש ח"ג ע' 925 ואילך. (9) ראה לקו"א להה"מ סרכ"ז (נה. א). או"ת פ' אחרי (לח. ד'
 ה). (10) ראה עד"ז של"ה בית אחרון (יב. איב). (11) לשון שהובא בכ"מ והוא במדרש תילים (באבער)
 ט. ב. (12) פרש"י ר"פ חוקת. וראה יומא סו. ב. ~~הובא~~ (13) שמור"ר פי"ב. ג. תנחומא וארא טו.
 ל"ש תהלים רמו תתעג (בסופו). (14) הושע ב. י. הובא בפרש"י ר"פ דברים. (15) תנחומא תרומה ח.
 וראה שקלים פ"ב סה"ג. תנחומא תשא י. (16) עקב יא. ו ובפרש"י — מפסחים קיט. א. סנהדרין קי. א.
 במדב"ר פי"ח. יג. וש"נ. (17) סה"מ הי"ח ע' 114. וראה תרי"ח שמות קיב. ב. (18) תניא רפ"ב (ע"פ
 איוב לא. ב). (19) תניא רפ"ג. (20) לקו"ת שה"ש ד. ד. אוה"ת יתרו ע' תתכו. ד"ה זה היום תרי"ם. והר
 סיני תרס"ב קרוב לתלתו. (21) ראה לקו"ש ח"ח ע' 187. וש"נ. (22) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סק"ח.
 הובא בסי' החקירה להצ"צ ע' 68. סה"מ תרע"ח ע' תכ. (23) אגה"ק סי"כ. (24) אבות
 רפ"ה. (25) תהלים לג. ג. (26) ל' התוס' — חולין שם. (27) ראה תנחומא ויגש ג. לקו"ש ויגש שו.
 ס"ד. וש"נ. (28) אגה"ק רס"ב. ובכ"מ. (29) רפי"ט. (30) משלי כ. כו. (31) אבות פ"א
 מ"ז. (32) רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ח. (33) רמב"ם שם רפ"ד. (34) שו"ע או"ח ר"ס
 תרצד. (35) פרש"י ר"פ תרומה. תשא ל. טו. (36) תרומה כה. ח. (37) של"ה סט. א. כא. א. שכה. ב.
 שכו. ב. ר"ח ש' האהבה פ"ו קרוב לתלתו. לקו"ת ר"פ נשא. ובכ"מ. (38) ראה ב"ב ט. ב. (39) סה"מ
 תרנ"ה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה. ב. ~~הובא~~ (40) סוכה כה. סע"א. סוטה
 מד. ב.

18*
 (18) ראה לקו"ש ח"ג ע' 925 ואילך. וראה לקו"א להה"מ סרכ"ז (נה. א). או"ת פ' אחרי (לח. ד' ה).
 ראה עד"ז של"ה בית אחרון (יב. איב). לשון שהובא בכ"מ והוא במדרש תילים (באבער) ט. ב.
 פרש"י ר"פ חוקת. וראה יומא סו. ב. ~~הובא~~ שמור"ר פי"ב. ג. תנחומא וארא טו. ל"ש תהלים רמו תתעג
 (בסופו). הושע ב. י. הובא בפרש"י ר"פ דברים. תנחומא תרומה ח. וראה שקלים פ"ב סה"ג.
 תנחומא תשא י. עקב יא. ו ובפרש"י — מפסחים קיט. א. סנהדרין קי. א. במדב"ר פי"ח. יג. וש"נ.
 סה"מ הי"ח ע' 114. וראה תרי"ח שמות קיב. ב. תניא רפ"ב (ע"פ איוב לא. ב). תניא רפ"ג.
 לקו"ת שה"ש ד. ד. אוה"ת יתרו ע' תתכו. ד"ה זה היום תרי"ם. והר סיני תרס"ב קרוב לתלתו.
 ראה לקו"ש ח"ח ע' 187. וש"נ. ראה שו"ת הרשב"א ח"א סק"ח. הובא בסי' החקירה להצ"צ ע' 68.
 סה"מ תרע"ח ע' תכ. אגה"ק סי"כ. אבות רפ"ה. תהלים לג. ג. ל' התוס' — חולין שם.
 ראה תנחומא ויגש ג. לקו"ש ויגש שו. ס"ד. וש"נ. אגה"ק רס"ב. ובכ"מ. רפי"ט. משלי כ. כו.
 אבות פ"א מ"ז. רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ח. רמב"ם שם רפ"ד. שו"ע או"ח ר"ס תרצד.
 פרש"י ר"פ תרומה. תשא ל. טו. תרומה כה. ח. של"ה סט. א. כא. א. שכה. ב. שכו. ב.
 ר"ח ש' האהבה פ"ו קרוב לתלתו. לקו"ת ר"פ נשא. ובכ"מ. ראה ב"ב ט. ב. סה"מ תרנ"ה ע' לו.
 המשך תרס"ו ס"ע סח. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה. ב. ~~הובא~~ סוכה כה. סע"א. סוטה מד. ב.

ומטו, שאין המונה כזה שבשרשה היא "מטבע של אש" (שבת 27)
הדברים הנגמשים, שכולם "נשתלשו מהן" - משרשם הרוחני, כי אם
שלאחר שנשתלשלה ובהא בעה"ז הנגמשי - שמקיים בה מצות מחה"ש

ה'תשנ"ח

ו. עפ"י מובן החידוש המיוחד דמצות השקל - "הוציא הקה"ה
מטבע של אש כי ואמר זה יתנו" - לגבי כל שאר המצוות:

27

"מטבע" (גשמי, מכסף וזהב) ו"אש" - הם שני המפנים: "מטבע" -
עפר (ובכפר גופא - בעמקמי הארמה, כניל, יסוד הכי נמוך; ואילו "אש"
אפילו האש שבעה"ז הנגמשי) - יסוד הכי געלה²⁸
וגם בתוכן ענינם (כרוחניות) - כיוצא²⁹ ש"ה יסודות ארמי" הם כנגד
ד' עולמות אביע - הפכים הם: "עפר" - כנגד עולם העשי, עולם הכי
חתון, ו"אש" - כנגד עולם האצילות, עולם הכי עליון.

35

והחיבור דשני הפכים אלו - שהמטבע (הגשמי) שבניו נותנים תה"ו
(הוא עצמה) מטבע של אש (ועצאוכ"כ - לא רק אש שבעה"ז הנגמשי, כי אם
אש שחתת כסא הכבוד) - הוא היפך כל ענין סדר ההשתלשלות (שהרי ענין
ה"השתלשלות" הוא שהחתון "משתלשל" מהעליון, שהחתון הוא למטה מן
העליון).

ולא עוד, אלא שזהו היפך אפילו דחסד דתורה (שהיא למעלה מעולם)
בעניני תורה, שהרי חסד בחורה הוא - "השתלשלות", שחלק הפשט (כנגד
עולם העשי) משתלשל (ג' שלבים) מחלק חסד (שכנגד עולם האצילות)³⁰,
והוא למטה ממנו ובהרבה.

370
1884

ולכן: כדי שהיי' החיבור ד"מטבע" עם "אש" - אין הדבר יכול
להעשות ע"י מלאך כו', ואפילו - לא ע"י תורה³¹, כי כל אלה הם באופן
ההשתלשלות, כי אם אש ורק ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, שכבר ברצונו (לא
ח"ו - בהכרח) בסדר ההשתלשלות, דלהיותו "כל יכול" דיגמעי הנגמעות³²
- ביכולת לחבר ב' הפכים³³ דגשמיים ורוחניים, שמטבע גשמיים תשתנה
והעשה כפועל בעה"ז "מטבע של אש".

וזהו החידוש דמצה"ש שאינו בכל המצוות; בכל המצוות - המצוה
ממשיכה חיות רוחני ("אש") בעשי' הגשמיים, אבל באופן שהגשמי עצמו הוא
למטה מרוחני (כמו בענין ה"השתלשלות", שבתחתון מאור מהעליון);
והחידוש דמצה"ש הוא - שהגשמי עצמו נעשה (הוא) אש.

33

ז. אמנם, עדיין צריך להבין:

בראי דע משה רבינו (גם לפני שהראהו "מטבע של אש") שביבלתו ית'
לחבר שני הפכים³⁴ - ומהו מובן שהקב"ה יכול לחבר את המטבע הגשמיים
עם הרוחניות, ומדוע תמה "מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו"!
וכמה חשובות בדבר, ומתן:

א) בחכמה ושכל רקדשה - משה - צ"ל דבר כזה תמוה (אלא שחוקק
הוא ולא התורה בו), ולא לומר שהו' משפט" או "עדות"³⁵

ב) הקב"ה לא הגדיר ולא קרא למחש"ש חוקק - ואיכ"ו דראי שיש הסברה
להתמי', ונכנסה מצות מחה"ש י"ההשתלשלות" דתוס'.

כנגדן אחר קצת: מה שעל"ה ת"ל (שביבלתו ית' לחבר ב' הפכים) מובן
בשכל - הרי זה ענין השיך לעולם העל"ה (עולם רוחני), ועדיין אין זה משותף
(באופן גשמי) למטבע הגשמיים; אמנם, עפ"י שהראהו ואמר "זה יתנו" -
נעשה כן כפועל, שהמטבע הגשמיים שנותנים כג"ו הוא "מטבע של אש"
(כדלקמן סי"ח).

1514

ת. על-תל' החשובה במדרש וברובו לשון המדרש; (א) "מטבע של אש"
הוציא הקב"ה - "הקב"ה דייקא, (ב) "הראהו למשה" - באופן של ראי'
דייקא, (ג) "ואמר לו זה יתנו" - אמירה דייקא.

"הוציא הקב"ה":

האיחוד דגשמיים ורוחניים (שמטבע גשמיים תהיי' "מטבע של אש") -
ושניהם כפועל בבת אחת, כסף וכופר נפש - אינו יכול להעשות ע"י מלאך,
דאפילו לא ע"י תורה, כי אם ע"י הקב"ה בעצמו (כניל), שהוא בחר בסדר
ההשתלשלות, ומשטא שאינו מוגבל בה, ויכול לבטלה וכו'.

310
ה'תשנ"ח
משה
עליון
714

ה'תשנ"ח
משה
עליון
714

י'תרה משה - דגם ע"י משה
ז"ל למשה דמלאך

וקרי

משה

27) תניא
רפ"ג. 28) ראה רמב"ם הלי' יסודית ספ"ג וס"ד - והוא ממדרב"ר (פי"ד)
יב) ומיהו ק"ח"ב כג, טע"ב ואילך. ועוד, 29) לקו"ת ח"ש"ד ה' ד, אות"ה
יתרו ע' תתנ, ד"ה אל תהיה ח"ש"ס, ודו"טו ח"ש"ב קרוב לתתלתו 30) דא
נגיד ומצוה בתתלתו מע"ה, נהר שלום בחקקתה רחובות הנהר בסופו, מ"ח
(מס' חייב הגשמות פ"א מ"ב) - הובאו ונתבאר בלקו"ד ח"ד תשע"א, ר"א הוא.
הקדמת הרחי"ו לשער הקדמות (נעתיק בקונטרס עה"ח (הוספה אה"י) ע' 62
ואילך. רמ"ז לוח"א ד, טע"ב 31) אף שבכלל תורה שולטת על הבריאה
ומשנה אותה, ואפילו את העבר, כבידולשמי (כתבובת פ"א ח"ב) עה"פ (תהלים)
נ. נ. ג) ל"ל גומר עלי. 32) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סק"ה, הובא כס'
הקדמה להצ"ע ע' 68, סה"מ חרע"ח ע' תכ' 33) ולהעיר מהביאור במאור"ל
(סוטה ב, א ססחים ק"ה, א ח"ב"ק ע"א, ק"א) דקשה (לפני הקב"ה) לזווגן (ובל"ו)
כקריעת סי' סוף - אך שייך קושי למעלה - כי זהו היפך הסדר
ההשתלשלות" (שער האמונה לאדמא"מ פ"ב ובכ"מ).
ולהעיר מהמ"ם חרע"ד (ע' קל"ג קמו) דהקושי שבקיים - מה שבקיים
דקא נאמר שיקשה, ולא נאמר כן בכריאת מים וארץ - הוא לפי שבקיים
היי' חיבור שני הפכים בנושא אחד, עיי"ש. ועפ"י יומקח יותר מה הקדמה
משה במחש"ש - כי חיבור הפכים ד"מטבע" (גשמיים) ו"אש" ח"ע של
קושי כביכול 34) ולהעיר, לכאורה, מענין הסנה הבורע למטה כמדר' ואינו
אוכל; אבל: ש"ה יתנו ב"אש של מעלה" ש"אינה אוכלת" (שמ"ר פ"ב, ט'
- ואינו שייך לנור"ה 35) ע"ד: אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה
(יבמות עו, ב - במשנה).

ועל זה באה ההראה מהענין ד"זה יתנו", "מטבע של אש" — שכאשר בניי נותנים פרוטה לצדקה (וכן כאשר מפיסו בדברים⁵⁴), דיבור גשמי ע"י ה' מוצאות הפה הנשמיים), אין זו מטבע גשמית (או דיבור גשמי) סתם, כי אם "מטבע של אש", כדוגמת המטבע שהראה הקב"ה למשה ("זה יתנו"), כלומר, ענין של רוחניות וקדושה, ובהו גופא — בחכמה של אש, שטבעו לעלות תמיד למעלה.

ויקרא
ע

ומהענין ד"מחצית השקל" — למדים גם בנוגע לכל המצוות:

נוסף לכך שכל מצוה כוללת את כל המצוות, כ"עצם ביאור החסידות"⁵⁵ בענין "העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁵⁶, לפי שבכל מצוה כלולים כל המצוות — הרי מכיון שמי"מחצית השקל" נעשו ארצי המשכן, נמצא, שהוא הסוד שעליו בנו המשכן כולו, כללות העבודה ד"וישכנתי בתוכם" שנעשית ע"י קיום התורה ומצוותי.

ולכן, מהענין ד"מחצית השקל" נמשך מעין ודוגמא גם בכל המצוות — שכל פעולה של יהודי בעניני תורה ומצוותי שנחלבו בדברים גשמיים, ציעית בעמר גשמי, תמילין בקלף גשמי, וכיו"ב בשאר כל המצוות, אין זו פעולה גשמית גרידא, כי אם "מטבע של אש", ענין של רוחניות וקדושה, ולא עוד, אלא שיש בו תכונת האש — שטבעה לעלות תמיד למעלה.

וע

ומזה מובן גודל העילוי וההפלאה של חיות, חוס והתלהבות — "אש" של קדושה — בכללות עבודתו של יהודי בכל עניני התורה ומצוותי, ש"שככל פעולה שלו ניכר הענין ד"מטבע של אש".

ועד שמקיים הציווי⁵⁷: אש תמיד תוקף על המזבח (הלב⁵⁸) לא תכבה.

54. דאה כ"ב ט, ב. 55. סה"מ תרניה ע' לו. המשך תרס"ו ס"ע סח. סה"מ קונטרסים ח"ב חלה, ב. 56. סוכה כה. סע"א. סוטה מד, ב. 57. ר"פ צו (ו, ו). 58. דאה לקו"ת דברים עה, ג ואילך, עיי"ש.